

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 22/03-11

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 5. februára 2003 predbežne prerokoval sťažnosť obchodnej spoločnosti M., spol. s r. o., so sídlom B., zastúpenej advokátom JUDr. J. S., Advokátska kancelária, B., ktorou namietala porušenie svojich ústavných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 144 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na to, že Národná rada Slovenskej republiky je jediným ústavodarným a zákonodarným orgánom Slovenskej republiky rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Obo 303/2001 z 20. februára 2002, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť obchodnej spoločnosti M., spol. s r. o., B. **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 15. januára 2003 doručená sťažnosť obchodnej spoločnosti M., spol. s r. o., so sídlom B. (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátom JUDr. J. S., Advokátska kancelária, B., ktorou žiadala, aby ústavný súd vydal nález v tomto znení: „Rozsudkom NS SR zo dňa 20. 2. 2002,

č. k. 2 Obo/2001 boli porušené základné práva sťažovateľ(ky) – právo na domáhanie sa zákonom ustanoveným postupom svojho práva – čl. 46 ods. 1 Ústavy SR, právo na povinnosť sudcu byť pri rozhodovaní viazaný zákonom – čl. 144 ods. 1 Ústavy SR a právo na to, že Národná rada SR je jediným ústavodarným a zákonodarným orgánom SR. Podľa § 56 ods. 2 z. č. 38/1993 Z. z. v platnom znení zrušuje sa uznesenie KS Bratislava 49 Cb 93/00-278 zo dňa 8. 8. 2002 a uznesenie NS SR 2 Obo 259/02 zo dňa 17. 10. 2002. Podľa § 56 ods. 2 z. č. 38/1993 Z. z. v platnom znení zrušuje sa výzva KS Bratislava na zaplatenie súdneho poplatku za dovolanie zo dňa 9. 12. 2002 a sťažovateľ(ka) nie je povinn(á) zaplatiť súdny poplatok vo výške 1.000.000 Sk za dovolanie. Prikazuje sa sporovú vec vedenú na KS Bratislava pod sp. zn. 49 Cb 93/00 vrátiť NS SR na rozhodnutie o dovolaní sťažovateľ(ky). Sťažovateľ(ke) sa priznáva zadost'učinenie vo výške 836.960 Sk.“

Sťažovateľka zároveň žiadala, aby ústavný súd „podľa § 52 ods. 2 zák. č. 38/1993 Z. z. v platnom znení rozhodol o dočasnom opatrení a odložil vykonateľnosť uznesenia KS Bratislava 49 Cb 93/00-278 zo dňa 8. 8. 2002 v spojení s uznesením NS SR č. k. 2 Obo 259/02 zo dňa 17. 10. 2002, resp. povinnosť zaplatiť súdny poplatok za dovolanie vo výške 1.000.000 Sk titulom výzvy KS Bratislava 49 Cb 93/00-286 zo dňa 9. 12. 2002 s tým, aby súdne konanie v predmetnej veci nebolo zastavené“.

Porušenie označených základných práv sťažovateľka videla predovšetkým v tom, že „Krajský súd Bratislava a napokon aj Najvyšší súd SR nepostupovali pri rozhodovaní o (jej) žalobnom návrhu zákonom ustanoveným postupom, pretože neaplikovali pri rozhodovaní vo veci hmotnoprávne ustanovenie § 351 ods. 1, § 345, § 302 z. č. 513/1991 Zb. v platnom znení“, ďalej že „Najvyšší súd SR nerozhodoval v zmysle hmotno-právneho ustanovenia § 345 z. č. 513/1991 Zb. v platnom znení tak, ako ho vydal zákonodarca, resp. aplikoval nezákonné hmotno-právne ustanovenie“ a nakoniec že „ustanovenie § 345 z. č. 513/1991 Zb. v platnom znení aplikované v horeuvedenom súdnom spore nevydal zákonodarca ale Najvyšší súd SR“. Sťažovateľka pripojila k sťažnosti príslušné rozhodnutia a iné listinné dôkazy vzťahujúce sa na tvrdené skutočnosti.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. (...) Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie (...).

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 144 ods. 1 ústavy sudcovia sú pri výkone svojej funkcie nezávislí a pri rozhodovaní sú viazaní ústavou, ústavným zákonom, medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 2 a 5 a zákonom.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti

navrhovateľa. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Zo sťažnosti a z pripojených rozhodnutí vyplýva, že žaloba sťažovateľky bola v občianskom súdnom konaní vedenom na Krajskom súde v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) pod sp. zn. 49 Cb 93/00 rozsudkom krajského súdu z 3. septembra 2001 v spojení s rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 2 Obo 303/2001 z 20. februára 2002 právoplatne zamietnutá. Najvyšší súd zároveň pripustil proti tomuto rozsudku dovolanie, ktoré sťažovateľka následne aj 29. apríla 2002 podala. Na základe žiadosti sťažovateľky krajský súd uznesením č. k. 49 Cb 93/00-278 z 8. augusta 2002 v spojení s uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 2 Obo 259/02 zo 17. októbra 2002 nepriznal sťažovateľke oslobodenie od súdnych poplatkov za dovolanie. V tejto súvislosti ani Ministerstvo financií Slovenskej republiky nevyhovelo žiadosti sťažovateľky o odstránenie tvrdosti zákona podľa § 18 zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdnych poplatkoch“). Krajský súd vyzval sťažovateľku výzvou z 9. decembra 2002 č. k. 49 Cb 93/00-286 na zaplatenie súdneho poplatku za dovolanie vo výške 1 000 000 Sk a v poučení uviedol: „Ak nebude poplatok v určenej dobe zaplatený, súd konanie zastaví (§ 10 ods. 2 zák. č. 71/92 Zb. v znení zmien a doplnkov)“. Sťažovateľka v sťažnosti tvrdí, že „spoločnosti, ktorá utrpela tak značnú finančnú ujmu, ktorej náhrady sa domáhala cestou súdnej moci, by ďalšie finančné výdavky spojené s uplatnením práva vo forme zaplatenia súdneho poplatku priviedli finančný kolaps a úpadok (...) V konečnom dôsledku teda poplatková povinnosť dopadla na ťarchu žalobcu v dôsledku porušenia zákona zo strany súdnej moci (...)“. Právny zástupca sťažovateľky doručil ústavnému súdu 3. februára 2003 uznesenie krajského súdu č. k. 49 Cb 93/00-288 zo 14. januára 2003, ktorým bolo konanie

zastavené. Podľa poučenia uvedeného v tomto uznesení je proti nemu možné podať odvolanie do 15 dní od jeho doručenia.

Citovaný čl. 46 ods. 1 ústavy je primárnou ústavnou bázou pre zákonom upravené konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky príslušných na poskytovanie právnej ochrany, a tým aj „bránou“ do ústavnej úpravy jednotlivých aspektov práva na súdnu a inú právnu ochranu. Zároveň je v zmysle čl. 51 ods. 1 ústavy možné domáhať sa práv podľa čl. 46 ústavy len v medziach zákonov, ktoré toto ustanovenie vykonávajú, pričom však v súlade s čl. 152 ods. 4 ústavy musí byť výklad a uplatňovanie ústavných zákonov, zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov v súlade s ústavou, a súčasne v zmysle čl. 154c ods. 1 ústavy majú príslušné medzinárodné zmluvy vrátane Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“) prednosť pred zákonom, ak zabezpečujú väčší rozsah ústavných práv a slobôd. Zo vzájomnej súvislosti týchto ustanovení vyplýva, že Dohovor a judikatúra naň sa vzťahujúca predstavujú pre vnútroštátne orgány aplikácie práva záväzné výkladové smernice pre výklad a uplatňovanie zákonnej úpravy jednotlivých komponentov práva na súdnu a inú právnu ochranu zakotvených v siedmom oddiele druhej hlavy ústavy, a tým normujú rámec, v ktorom je pred týmito orgánmi možné domáhať sa rešpektovania jednotlivých aspektov „práva na spravodlivé súdne konanie“ v zmysle čl. 6 ods. 1 Dohovoru, medzi ktoré patrí aj právo na prístup k súdu (mutatis mutandis I. ÚS 56/01). Právo na prístup k súdu nie je absolútne a môže podliehať zákonom pripusteným obmedzeniam (procedural bars) vrátane uloženia povinnosti zaplatiť súdny poplatok. Obmedzenie v prístupe k súdu je však zlučiteľné s čl. 6 ods. 1 Dohovoru len vtedy, keď sleduje legitímny cieľ a keď medzi týmto cieľom a použitými prostriedkami existuje primeraný vzťah. V súvislosti s povinnosťou zaplatiť súdny poplatok jeho výška určená s ohľadom na konkrétne okolnosti daného prípadu vrátane schopnosti účastníka konania ju uhradiť a fáza konania, v ktorej je toto obmedzenie uložené, sú faktory, ktoré sú podstatné pre posúdenie, či takýto účastník požíval právo na prístup k súdu a jeho vec bola súdom prejednaná (pozri napr. mutatis mutandis Kreuz c. Poľsko, rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva z 19. júna 2001). Vo veci sťažovateľky je táto výkladová technika relevantná v rozsahu, v akom uložené obmedzenie (povinnosť zaplatiť súdny poplatok vo výške 1 000 000 Sk za dovolanie) je prekážkou efektívnej súdnej ochrany, ktorú právam sťažovateľky uplatneným v občianskom

súdnom konaní môže poskytnúť najvyšší súd ako dovolací súd na základe dovolania, ktoré podala v súlade s jeho pripustením podľa § 238 ods. 3 písm. a) Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“).

Zo sťažnosti vyplýva, že k právoplatnému skončeniu dovolacieho konania príslušným rozhodnutím všeobecného súdu vrátane rozhodnutia o jeho zastavení v dôsledku nezaplatenia súdneho poplatku za dovolanie doteraz nedošlo. Zo sťažnosti nevyplýva, či sťažovateľka podala proti uzneseniu krajského súdu č. k. 49 Cb 93/00-288 zo 14. januára 2003 odvolanie, ktoré jej priznáva Občiansky súdny poriadok, resp. či podala proti právoplatnému uzneseniu najvyššieho súdu sp. zn. 2 Obo 259/02 zo 17. októbra 2002, ktorým bolo potvrdené uznesenie krajského súdu č. k. 49 Cb 93/00-278 z 8. augusta 2002 o nepriznaní oslobodenia od súdnych poplatkov za dovolanie, dovolanie z dôvodov, ktoré teraz uviedla v sťažnosti a ktorým v podstate zodpovedá dovolací dôvod podľa § 237 písm. f) OSP, podľa ktorého dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom. Namiesto toho sa sťažovateľka dovolala ochrany svojich práv garantovaných v ústave sťažnosťou podanou ústavnému súdu podľa čl. 127 ods. 1 ústavy. Táto sťažnosť aj vzhľadom na požadovaný návrh na rozhodnutie však obsahuje také nedostatky, pre ktoré ju musel ústavný súd odmietnuť podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodov uvedených v tomto ustanovení.

Z citovaného čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach týkajúcich sa porušenia základných práv a slobôd vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Namietané porušenie niektorého zo základných práv alebo slobôd teda nezakladá automatický aj právomoc ústavného súdu na konanie o nich. Pokiaľ ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby zistí, že ochrany toho základného práva alebo slobody, porušenie ktorých namieta, sa sťažovateľ môže domôcť využitím jemu dostupných a aj účinných právnych prostriedkov nápravy pred iným súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku svojej právomoci na jej prerokovanie (napr. I. ÚS 103/02). Práve o takýto prípad ide vo vzťahu k začatému a v súčasnosti prebiehajúcemu dovolaciemu konaniu. Ústavný súd už uviedol, že

sťažovateľka má v občianskom súdnom konaní na ochranu svojich základných práv, ktorých porušenie namietala predmetnou sťažnosťou v konaní pred ústavným súdom, účinné a dostupné právne prostriedky nápravy. Jej sťažnosť bola preto podaná predčasne, čo je okolnosť, ktorá vzhľadom na princíp subsidiarity vyplývajúci z čl. 127 ústavy, vylučuje právomoc ústavného súdu meritórne konať a rozhodovať o uplatnených námietkach porušenia označených základných práv.

Pokiaľ sťažovateľka napadla v návrhu na rozhodnutie (tzv. petite sťažnosti) priamo rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. „2 Obo/2001“ (správne sp. zn. „2 Obo 303/2001“) z 20. februára 2002, ústavný súd tento rozsudok na základe predmetnej sťažnosti nemohol preskúmať, pretože sťažovateľka svoju sťažnosť nepodala v lehote ustanovenej v § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

Podľa tohto ustanovenia sťažnosť možno podať v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia, oznámenia opatrenia alebo upovedomenia o inom zásahu. Táto lehota sa pri opatrení alebo inom zásahu počíta odo dňa, keď sa sťažovateľ mohol o opatrení alebo inom zásahu dozvedieť.

Ústavný súd konštatuje, že tento rozsudok nadobudol právoplatnosť ešte pred podaním dovolania 29. apríla 2002 a že sťažovateľka predmetnú sťažnosť podala ústavnému súdu 15. januára 2003, t. j. v čase, keď už uplynula lehota ustanovená pre tento typ konania pred ústavným súdom. Z týchto dôvodov bolo potrebné jej sťažnosť v tejto časti posúdiť ako návrh podaný oneskorene.

Vzhľadom na uvedené neprichádzalo do úvahy požadované odloženie vykonateľnosti označeného rozhodnutia krajského súdu v spojení s rozhodnutím najvyššieho súdu. Ostatné návrhy na rozhodnutie (návrh na zrušenie označených rozhodnutí všeobecných súdov a výzvy krajského súdu na zaplatenie súdneho poplatku, priznanie primeraného finančného zadosťučinenia) uvedené v sťažnosti sú návrhmi vo veciach, na ktorých prerokovanie má ústavný súd právomoc len v rozsahu vymedzenom v cit. čl. 127 ods. 1 ústavy a iba vtedy, ak

sťažnosti vyhovie (čl. 127 ods. 2 ústavy). Sťažovateľka predmetnou sťažnosťou žiadnu z týchto podmienok nespĺnila.

Z týchto dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako je to uvedené vo výroku tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 5. februára 2003